

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO
ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJA

Žemės ūkio inžinerijos fakultetas

**BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMASIS
DARBAS**

Metodiniai patarimai

AKADEMIJA, 2020

UDK 378.22(076)+378.663(474.5)
ASU: 378.22(076)

Egidijus Zvicevičius, Dainius Steponavičius, Ričardas Butkus, Kęstutis Venslauskas, Sigitas Petkevičius, Edvardas Vaiciukevičius, Rasa Čingienė

BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMASIS DARBAS

Metodiniai patarimai

Recenzavo:

doc. dr. Audrius Žunda, ŽŪIF Jėgos ir transporto mašinų inžinerijos institutas

Aprobuota:

Žemės ūkio inžinerijos fakulteto Metodinės komisijos 2012 m. kovo 19 d.,
protokolas Nr. 90.

Kalbą redagavo: Laima Jonikienė

Koreguotas:

E. Vaiciukevičius, R. Čingienė, 2015
E. Vaiciukevičius, R. Domeika, J. Česna, A. Andriušis, 2020

© E. Zvicevičius, D. Steponavičius, R. Butkus, K. Venslauskas, S. Petkevičius, 2012

© Aleksandro Stulginskio universitetas, 2012,

TURINYS

ĮVADAS

1. BENDRIEJI REIKALAVIMAI 5

1.1. Baigiamojo darbo vadovas	5
1.2. Bendrieji aiškinamojo rašto reikalavimai	5
1.3. Bendrieji grafinės dalies reikalavimai	6

2. BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMOJO DARBO AIŠKINAMOJO

RAŠTO STRUKTŪRA 7

2.1. Antraštinius lapas	7
2.2. Užduotis	7
2.3. Santrauka	8
2.4. Turinys	8
2.5. Aiškinamasis simbolų (santrumpų, ženklių, vienetų, terminų) žodynas	8
2.6. Įvadas	8
2.7. Informacijos šaltinių analizė (temos pagrindimas)	9
2.8. Projektinis skyrius	9
2.9. Išvados	9
2.10. Informacijos šaltinių sąrašas	10
2.11. Priedai	11

3. BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMOJO DARBO ĮFORMINIMO

REIKALAVIMAI 11

3.1. Skyrių, poskyrių, punktų pavadinimų rašymas ir puslapių numeravimas	11
3.2. Paveikslai	11
3.3. Lentelės	12
3.4. Formulės ir lygtys	12
3.5. Grafinė dalis	13

4. BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMOJO DARBO GYNIMAS 14

5. REKOMENDACIJOS BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO PRISTATYMO

PRANEŠIMO RENGIMUI 16

5.1. Pranešimo planas	16
5.2. Demonstracinės priemonės	16

INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS 17

PRIEDAI

IVADAS

Metodiniai patarimai skirti Vytauto didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos Žemės ūkio inžinerijos fakulteto Žemės ūkio mechanikos inžinerijos, Žemės ūkio inžinerijos ir vadybos, Energetikos inžinerijos, Atsinaujinančių energijos išteklių technologijų, Transporto ir logistikos inžinerijos, studijų programų pirmosios pakopos studentams, rengiantiems bakalauro studijų baigiamuosius darbus, ir baigiamųjų darbų vadovams, konsultantams bei recenzentams.

Bakalauro studijų baigiamasis darbas – tai kvalifikacinis darbas, kurio pagrindu Baigiamujų darbų vertinimo komisija vertina studento žinių, įgytų bakalauro studijų metu, lygi ir pasirengimą savarankiškam darbui ir suteikia atitinkamos studijų krypties arba šakos bakalauro kvalifikacinių laipsnių.

Leidinį sudaro penki skyriai, juose aptariami bakalauro baigamojo darbo autoriaus ir vadovo pareigos ir atsakomybės, darbo įforminimo bendrieji reikalavimai, struktūra, atskirų aiškinamojo rašto skyrių paskirtis, įforminimo tvarka ir taisyklės, pristatoma viešo gynimo procedūra. Pabaigoje pateikiami šeši priedai-pavyzdžiai, palengvinantys baigamojo darbo rengimą.

Rengdamas baigiamąjį darbą, studentas panaudoja studijų metais įgytas žinias, kūrybiškai jas pritaiko pagal baigamojo darbo temą. Už visus techninius sprendimus, aiškinamojo rašto, grafinės dalies įforminimą ir kokybę, už tai, kad baigiamajame darbe pateikta medžiaga nėra plagijuota, atsako baigamojo darbo autorius – studentas.

Autoriai nuoširdžiai dėkoja recenzentui doc. dr. Audriui Žundai ir redaktorei Laimai Jonikienei už patarimus ir pastabas.

1. BENDRIEJI REIKALAVIMAI

Bakalauro baigiamajį darbą studentui leidžiama rengti ir ginti, jeigu jis neturi akademinių skolų, t. y. jeigu yra išlaikęs studijų programoje numatytų dalykų egzaminus, parašės ir apgynės kursinius projektus (darbus), atlikęs visas praktikas.

Prieš inžinerinę-projektinę praktiką studentas renkasi vieną iš inžinerijos fakulteto institutų siūlomų baigiamujų darbų temą. Pasirinkęs baigiamojo darbo temą konsultuoja su darbo vadovu apie įmonę, kurioje būtų tikslinga atlikti praktiką norint surinkti medžiagą baigiamojo darbo rengimui. Studentas taip pat gali prisijungti prie darbo vadovo atliekamų tyrimų ir dalyvaudamas tyrimuose, jų tema rengti baigiamajį darbą. Patikslinti baigiamujų darbų pavadinimai skelbiami iki balandžio 15 d.

Bakalauro baigamojo darbo rengimo eigą kontroliuoja darbo vadovas. Baigiamajį darbą sudaro aiškinamasis raštas ir grafinė dalis.

Už baigamojo darbo turinį ir kokybę atsakingas baigamojo darbo autorius – studentas.

1.1. Baigamojo darbo vadovas

Baigamojo darbo vadovas:

- atsižvelgdamas į studento pageidavimus ir pasiūlymus, suformuluojant baigamojo darbo temą, parengia užduotį ir sudaro darbo rengimo grafiką;
- rekomenduoja pagrindinę literatūrą ar kitus informacijos šaltinius;
- jei atliekami eksperimentai, padeda studentui sudaryti eksperimentinių tyrimų programą, metodiką, pasirinkti prietaisus, pataria tyrimo duomenų apdorojimo ir rezultatų įvertinimo klausimais;
- konsultuoja studentą ir (jei reikia) rekomenduoja kitus konsultantus;
- sistemingai kontroliuoja baigamojo darbo rengimo eigą, skaito baigtą baigiamajį darbą;
- konsultuoja studentą darbo pateikimo institutui ir viešam gynimui klausimais;
- informuoja instituto direktorių apie darbo parengimą gynimui institute, dalyvauja bakalaurui pristatant baigiamajį darbą.
- tikrina baigamojo darbo turinį teksto sutapčių patikros sistemoje.

1.2. Bendrieji aiškinamojo rašto reikalavimai

Baigiamasis darbas rašomas lietuvių kalba. Tekstą nerekomenduojama rašyti pirmuoju asmeniu, pvz., geriau būtų rašyti „Ištirta“, „Nustatė“, „Paskaičiuojama“, o ne „Ištyriaus“,

„Nustatėme“, „Paskaičiuojame“. Aiškinamojo rašto apimtis nuo 35 iki 45 puslapių kompiuteriu atspausdinto teksto su paveikslais ar kitomis iliustracijomis (neskaitant priedų). Aiškinamasis raštas rašomas A4 formato lapuose, suformuojant tokias lapo paraštes: viršuje ir apačioje po 20 mm, kairėje – 30 mm, dešinėje – 15 mm. Teksto pastraipos pradedamos su 7 mm įtrauka, tekstas lygiuojamas pagal abu puslapio kraštus, rašomas 1,5 eilutės intervalo eilėtarpiu, Times New Roman 12 pt šriftu.

Tekste privalo būti nuorodos į naudotus literatūros ar kitus informacijos šaltinius. Jos gali būti rašomos dviem būdais: laužtiniuose skliaustuose, numeruojant informacijos šaltinius arabiškais skaitmenimis pagal panaudojimo eiliškumą aiškinamajame tekste, pvz., [7], [11, 17], arba lenktiniuose skliaustuose, nurodant autoriaus (-ių) pavardę (pavadinimą, jei autorių nėra) lotyniškais rašmenimis ir cituojamomo leidimo metus, pvz., (Pavardenis, 2017), (Pavardenis ir kt., 2018), (LST 1234, 2009). Visame baigiamojo darbo aiškinamajame tekste naudojamas tik vienas pasirinktas nuorodų į informacijos šaltinius rašymo būdas.

Gynimui pateikiamas studento pasirašytas (po išvadomis) baigamojo darbo aiškinamasis raštas ir elektroninė versija (įrašyta į skaitmeninę laikmeną).

Išsamesni darbo įforminimo reikalavimai pateikti 3 skyriuje.

1.3. Bendrieji grafinės dalies reikalavimai

Bakalauro baigamojo darbo grafinę dalį sudaro konstruktyvinių, inžinerinių-techninių ir technologinių sprendimų bei jų valdymo sistemų brėžiniai arba schemas, kurių bendra apimtis ne mažesnė kaip du A1 formato lapai (konkretus lapų skaičius nurodomas darbo užduotyje), iš jų privalomi konstruktyvinio ar technologinio sprendinio montavimo, surinkimo arba detalės (-ių) brėžiniai (schemas), kurių bendra apimtis ne mažiau kaip vienas A1 formato lapas*.

Pastabos:

- baigamojo darbo gynimo metu grafinė dalis pateikiama skaidruolėse, grafinės dalies brėžiniai bei schemas pateikiamos baigamojo darbo prieduose.
- vietoj vieno A1 formato bendros apimties brėžinio arba schemas gali būti pateikiama mechanizmo ar technologinio proceso veikimą imituojanti elektroninė versija (įrašyta prie baigamojo darbo pridedamoje skaitmeninės laikmenos byloje *avi ar kitu plėtiniu), gynimo metu ji pateikiama švieslapyje;
- jei baigiamajame darbe atliekami moksliniai tyrimai, grafinė dalis bakalauro baigiamajame darbe yra nebūtina. Pristatant darbą, Baigiamujų darbų vertinimo komisijai vietoje grafinės dalies pateikiami tyrimų rezultatai.

- Transporto ir logistikos inžinerijos studijų programos baigamojo darbo grafinė dalis su visais inžinerinio sprendimo pagrindimui būtinais brėžiniais, schemomis, diagramomis ir pan. pateikiama projektinėje dalyje. Papildoma grafinė dalis pateikiama prieduose.

* Netaikoma Transporto ir logistikos inžinerijos studijų programai.

2. BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMOJO DARBO AIŠKINAMOJO RAŠTO STRUKTŪRA

Baigamojo darbo aiškinamajį raštą sudaro:

Antraštinius lapas.

Užduotis.

Santrauka (lietuvių kalba).

Santrauka (užsienio kalba. Skyriaus pavadinimas išverčiamas į atitinką užsienio kalbą).

Turinys.

Aiškinamasis simbolių (santrumpų, ženklų, vienetų, terminų) *žodynas* (ar reikia, sprendžia vadovas).

Ivadas.

1. *Informacijos šaltinių analizė.*

2. *Projektinis skyrius.*

Išvados.

Informacijos šaltinių sąrašas.

Autorystės deklaracija.

Priedai (priedai į darbo apimtį neįskaičiuojami).

2.1. Antraštinius lapas

Jame nurodoma institucija, autorius, baigamojo darbo pavadinimas, studijų programa, vadovas, konsultantas (jei yra paskirtas), recenzentas bei darbo atlikimo vieta ir metai.

Baigamojo darbo antraštinio lapo pavyzdys pateiktas A priede.

2.2. Užduotis

Užduotį, atsižvelgdamas į studento pageidavimus ir pasiūlymus, sudaro baigamojo darbo vadovas. Užduotyje nurodoma baigamojo darbo tema, aiškinamojo rašto turinys, grafinės dalies

turinys, darbų kalendorinis planas. Užduotį pasirašo darbo vadovas ir studentas, ją patvirtina instituto direktorius. Po užduotimi paliekama vietas įrašyti instituto posėdžio išvadą apie baigiamojos darbo gynimo institute įvertinimą.

Užduoties pavyzdys pateiktas B priede.

2.3. Santrauka

Tai bakalauro baigiamojos darbo turinio ir esmės sutrumpintas išdėstymas lietuvių ir užsienio kalbomis. Nurodomi statistiniai darbo duomenys (puslapių, lentelių, paveikslų, informacijos šaltinių skaičius, brėžinių formatas ir kiekis), darbe sprendžiamų klausimų aktualumas, svarbiausiai sprendimai, gauti rezultatai ir išvados, reikšminiai žodžiai (iki 8 žodžių). Santraukos lietuvių kalba apimtis ne didesnė kaip 1 puslapis. Kitame puslapyje pateikiamas santraukos vertimas į užsienio kalbą.

Santraukos pavyzdys pateiktas C priede.

2.4. Turinys

Turinyje pateikiami skyrių bei poskyrių numeriai, pavadinimai ir nurodomi puslapiai, kuriuose jie prasideda.

Priedų sąrašas ir priedai pateikiami ir numeruojami darbo pabaigoje atskirai (žr. 2.11 poskyrį).

2.5. Aiškinamasis simbolių (santrumpų, ženklių, vienetų, terminų) žodynas

Aiškinamasis simbolių žodynas pateikiamas baigiamojos darbo pradžioje, po turinio. Jame sudaromas darbe naudotų simbolių, santrumpų, ženklių, vienetų, terminų sąrašas ir pateikiami jų paaiškinimai, matavimo vienetai ir kita informacija.

Ar darbe būtinas aiškinamasis simbolių žodynas, sprendžia baigiamojos darbo vadovas.

2.6. Įvadas

Įvade aptariamas darbo temos aktualumas, pateikiama trumpa problemas ar klausimų įžanga, nurodomas aiškiai suformuluotas baigiamojos darbo tikslas ir uždaviniai. Įvado apimtis – iki 1 puslapio.

2.7. Informacijos šaltinių analizė

Šiame skyriuje pateikiama su analizuojamu objektu (nurodytu darbo užduotyje) susijusi naujausia mokslinė techninė literatūra, patentinė ar kita informacinė medžiaga (pvz., surinkta praktikų metu) analizė, naudojamą technologiją, mašiną, įrenginių vertinimas technologiniu, ekonominiu (energetiniu), vadybiniu ar saugos aspektais, išryškinant jų privalumus ir trūkumus. Skyriaus pabaigoje pateikiamas (iki 0,5 puslapio apimties) atliktos informacijos šaltinių analizės apibendrinimas ir pagrindžiami projektinėje dalyje spręstini klausimai.

Informacijos šaltinių analizės apimtis nuo 12 iki 18 puslapių.

2.8. Projektinėskyrius

Tai pagrindinė darbo dalis, kurioje pagrindžiami temos uždaviniių sprendiniai, apskaičiuojami projektuojamo įrenginio ar technologijos parametrai, atliekami pagrindiniai konstruktyviniai projektuojamų įrenginių, mazgų, detalių ar pavarų skaičiavimai, sudaromos technologinės ar valdymo schemas, pateikiama vaizdinė medžiaga, irodanti sprendinių ar skaičiavimų pagrįstumą ir tikslumą. Čia taip pat gali būti nagrinėjami ir sprendžiami technologinių procesų, saugos, komercijos, vadybos, aplinkosaugos, energetikos, automatizavimo ar kiti uždaviniai. Transporto inžinerijos studijų programos studentai visus ar dalį skaičiavimų privalo atliki naudojant kompiuterizuoto projektavimo, modeliavimo, simuliavimo ir kt. programas.

Jei baigiamajame darbe atliekami moksliniai tyrimai, šiame skyriuje aprašoma tyrimų programa, metodika ir rezultatai. Pateikiami moksliniai tyrimai privalo atitikti studijų kryptę arba kryptį, kurios kvalifikacija bakalaurui suteikiamā.

Privalomoji projektinio skyriaus dalis yra poskyris (-iai), kuriame atliekamas rezultatų vertinimas (bendra apimtis 3–4 puslapiai). Šiame poskyryje pateikiamas gautų projektavimo rezultatų vertinimas (vadovo nuožiūra vienu ar keliais aspektais). Tai gali būti energetinio, ekonominio efektyvumo, techninių, technologinių rodiklių, darbuotojų saugos ir sveikatos, aplinkos apsaugos, civilinės saugos ar panašiai aspektais atliktas vertinimas, aprašyta atlanko darbo praktinė vertė. Transporto ir logistikos inžinerijos studijų programos studentams šio poskyrio būtinumą ir apimtį nurodo baigiamojo darbo vadovas.

Bendra projektinio skyriaus apimtis nuo 15 iki 22 puslapių.

2.9. Išvados

Išvados yra atsakymas į darbo pradžioje pateiktus uždavinius. Jos turi būti konkrečios, atitinkti darbo pavadinimą, tikslą, uždavinius ir gautus rezultatus. Šiame skyriuje taip pat gali būti

pateikiamos rekomendacijos ar pasiūlymai. Išvados numeruojamos eilės tvarka arabiškais skaitmenimis.

2.10. Informacijos šaltinių sąrašas

Informacijos šaltiniai aprašomi originalo kalba, sudarant jų sąrašą. Jei baigamojo darbo aiškinamajame rašte pateikiamose nuorodose informacijos šaltiniai žymėti arabiškais skaitmenimis laužtiniuose skliaustuose, tuomet naudotų informacijos šaltinių sąraše jie surašomi ir sunumeruojami tokia tvarka, kokia buvo pateikti aiškinamojo teksto nuorodose. Jei nuorodose informacijos šaltiniai žymėti nurodant autoriaus pavardę (pavadinimą) ir leidimo metus – sąraše jie surašomi abécélės tvarka: pirmiausia lietuviški, tada kitomis kalbomis lotyniškais rašmenimis ir po jų – kitomis kalbomis.

Informacijos šaltinių sąrašas sudaromas laikantis bibliografinių aprašų reikalavimų (pavyzdžiai pateikti D priede).

2.11. Priedai

Baigamojo darbo priedai – tai lentelės, schemas ir kita papildoma medžiaga, kuri nepateikta baigamojo darbo tekste. Kiekvienas priedas pradedamas nauju puslapiu ir numeruojamas didžiosiomis lotyniškomis raidėmis (paryškinto šrifto), po jų rašomas žodis „priedas“, pvz., „**A priedas**“, o kitoje eilutėje – neparyškintu šriftu priedo pavadinimas.

Priedo numeris ir pavadinimas rašomi 12 pt dydžio šriftu, puslapio viršuje, centruojant tekštą pagal dešiniają puslapio paraštę ir paliekant vienos tuščios eilutės tarpą iki priede pateiktos informacijos.

Baigiamajame darbe naudotų priedų sąrašas (turinys) pateikiamas naujame puslapyje po informacijos šaltinių sąrašo prieš priedus. Šis puslapis įskaitomas į bendrą puslapių skaičių.

3. BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMOJO DARBO ĮFORMINIMO REIKALAVIMAI

3.1. Skyrių, poskyrių, punktų pavadinimų rašymas ir puslapių numeravimas

Baigamojo darbo aprašomoji dalis skirtoma į skyrius, jie turi pavadinimus. Skyrių pavadinimai („SANTRAUKA“, „TURINYS“ ir kt.) rašomi naujame puslapyje, viduryje, didžiosiomis raidėmis 14 pt dydžio paryškintu šriftu. Skyriai „**1. INFORMACIJOS ŠALTINIŲ ANALIZĖ**“, „**2. PROJEKTINIS SKYRIUS**“ yra numeruojami arabiškais skaitmenimis ir skirtomi į poskyrius, jie dar gali būti suskirstyti į punktus. Tieki poskyriai, tieki punktai aiškinamajame rašte taip pat numeruojami arabiškais skaitmenimis. Poskyrio numerį sudaro skyriaus numeris ir poskyrio tame skyriuje eilės numeris, o punkto numerį – skyriaus, poskyrio numeriai ir punkto tame poskyryje eilės numeris. Poskyrių ir punktų pavadinimai pradedami rašyti didžiaja raide ir toliau rašomi mažosiomis raidėmis, tēsiant tekštą, viduryje, 12 pt dydžio paryškintu šriftu. Skyriaus, poskyrio ir punkto numerio pabaigoje ir tarp jų dedami taškai, tačiau taškas nededamas skyriaus, poskyrio ir punkto pavadinimo pabaigoje. Pavyzdžiui, skyrius „**1. INFORMACIJOS ŠALTINIŲ ANALIZĖ**“, poskyris „**1.1. Kombainų valytuvų analizė**“, punktas „**1.1.1. Sietai**“. Po skyrių, poskyrių ir punktų pavadinimų paliekama viena tuščia eilutė ir dvi tuščios eilutės prieš poskyrių ir punktų pavadinimus.

Puslapiai numeruojami arabiškais skaitmenimis (12 pt dydžio šriftu) nuo baigamojo darbo titulinio lapo, tačiau pirmoji puslapio žyma rašoma nuo skyriaus „**1. INFORMACIJOS ŠALTINIŲ ANALIZĖ**“, lapo apatinėje dalyje, dešiniajame kampe (apatinė puslapinė antraštė – 12,5 mm). Antraštinio lapo, užduoties, santraukos, turinio, aiškinamojo simbolių žodyno ir įvado puslapiai nenumeruojami, bet įskaitomi į bendrą puslapių skaičių.

3.2. Paveikslai

Paveikslai (grafikai, diagramos, schemos, nuotraukos) darbe pateikiami po jų paminėjimo tekste arba kitame lape. Rekomenduojama tekste nenaudoti didelio formato ir neinformatyvius paveikslus. Visi paveikslai turi pavadinimus ir yra numeruojami arabiškais skaitmenimis. Paveikslų numeris rašomas paryškintu šriftu. Jį sudaro skyriaus numeris ir paveikslų eilės numeris tame skyriuje, atskirti tašku, trumpinys „pav“, po jo dedamas taškas, pvz., „**1.3 pav.**“. Tuomet normaliu (neparyškintu) šriftu rašomas paveikslų pavadinimas ir paveikslų dalį žymų (jei paveiksle jie yra) paaiškinimai. Paveikslų pavadinimas nuo paveikslų dalij žymų pavadinimų atskiriamas dvitaškiu, o žymų pavadinimai vienas nuo kito – kabliataškiais. Jei paveikslas yra kopijuotas, tuomet paveikslų pavadinimo pabaigoje prieš paveikslų dalij žymų pavadinimus būtinai nurodomas informacinis šaltinis, iš kurio paveikslas perkeltas. Paveikslų pavadinimo

pabaigoje taškas nededamas.

Paveikslėlių numeris, pavadinimas ir paveikslėlio dalį žymų paaškinimai rašomi 11 pt dydžio šriftu, neatitraukiant pirmos eilutės ir centruojant tekštą iš abiejų pusių. Prieš paveikslę ir po paveikslėlio pavadinimu paliekamas 12 pt dydžio vienos eilutės tarpas. Visi įrašai paveiksluose pateikiami 11 pt dydžio šriftu.

Paveikslėlių aprašymo pavyzdžiai pateikti E priede.

3.3. Lentelės

Lentelės, kaip ir paveikslai, aiškinamojo rašto tekste pateikiamos pirmą kartą jas paminėjus. Lentelės numeruojamos iš eilės arabiškais skaitmenimis, paryškintu šriftu. Lentelės numeri sudaro skyriaus numeris ir jos eilės numeris skyriuje, atskirti tašku, žodis „lentelė“ ir taškas. Tuomet normaliu (neparyškintu) šriftu rašomas lentelės pavadinimas. Pavyzdžiui, „**1.3 lentelė**“. Javų kombainų valytuvų pagrindiniai techniniai rodikliai“. Jei lentelė yra kopijuota arba sudaryta remiantis kitų autorų duomenimis, tuomet lentelės pavadinimo pabaigoje būtinai nurodomas informacinis šaltinis (-iai), kuriuo buvo naudotasi sudarant lentelę.

Lentelės numeris ir pavadinimas rašomas virš lentelės 11 pt dydžio šriftu, neatitraukiant pirmos eilutės ir centruojant tekštą iš abiejų pusių. Prieš lentelės pavadinimą ir po lentelės paliekamas 12 pt dydžio vienos eilutės tarpas. Jeigu puslapyje lentelė netelpa, ją galima perkelti į kitą puslapį. Kito puslapio dešinėje pusėje paryškintu šriftu nurodomas lentelės numeris ir užrašas „lentelės tēsinys“, pvz., „**1.3 lentelės tēsinys**“. Tekstas lentelėje rašomas 11 pt dydžio šriftu.

Lentelės aprašymo ir lentelės pavyzdys pateiktas E priede.

3.4. Lygtys

Lygčių baigiamojo darbo aiškinamajame rašte rašymui vadovaujamas simbolių rašymo taisyklėmis: visų lotyniškų ir mažųjų graikiškų raidžių simboliai (A, a, α, β ir kt.), išskyrus matematinės funkcijas ($\sin, \operatorname{tg}, \max, \lim$ ir kt.), lygtystė ir tekste rašomi kursyvu, o skaičiai (1, 4, a_1, β_2 ir kt.), graikiškos didžiosios raidės (Δ, Σ, Ω ir kt.) bei matavimo vienetai (pvz., $\text{m}\cdot\text{s}^{-1}, \text{m}^3\cdot\text{s}^{-1}$) – stačiuoju šriftu. Formulė pradedama su 15 mm įtrauka, lygiuojama pagal abu puslapio kraštus ir rašoma 1,5 eilutės intervalo eilėtarpiu.

Lygčių simbolių reikšmės ir skaitinių koeficientų dydžiai paaškinami po lygtimių kitoje eilutėje. Aiškinimo eilutė prasideda žodeliu „čia“, po jo rašomas ir aiškinamas simbolis. Jei yra aiškinami du arba daugiau simbolių, po žodelio „čia“ dedamas dvitaškis ir tik tuomet rašomi bei aiškinami simboliai. Kiekvienas naujas simbolis aiškinamas naujoje eilutėje tokiu pat eiliškumu,

kaip lygtje. Simbolių aiškinimo eilutės lygiuojamos pagal abu puslapio kraštus ir rašomos 1,5 eilutės intervalo eilėtarpiu, 12 pt šriftu su 7 mm įtrauka, išskyrus pirmają aiškinimo eilutę, kuri prasideda žodeliu „čia“. Ji pradedama rašyti nuo kairiojo puslapio krašto (su 0 mm įtrauka).

Simbolio aiškinimo pabaigoje dedamas kablelis ir nurodomas matavimo vienetas (dimensija), išskyrus tuos atvejus, kai simboliu pažymėtas dydis neturi matavimo vienetų (bedimensis). Matavimo vienetai tekste, grafikuose ir lygtje rašomi stačiuoju šriftu (ne kursyvu). Juose žymint daugybos veiksmą dedamas taškas eilutės viduryje (·), o žymint dalybos veiksmą – vardiklis pakeliamas laipsniu (-1) ir perkeliamas į skaitiklį, išstrižas brūkšnys nenaudojamas. Pavyzdžiui, judėjimo greičio matavimo vienetas turėtų būti žymimas ne „m/s“, o „m·s⁻¹“, srauto debito – „m³·s⁻¹“, o ne „m³/s“, kūno kampinio pagreičio – „s⁻²“, o ne „rad/s²“ ir pan. Procentams žymėti naudojamas trumpinys (proc.) arba ženklas (%). Procentus žymint ženklu „%“, tarp ženklo „%“ ir skaitmens paliekamas tarpas, pvz., 45 %. Žymint plokščiojo kampo matavimo vienetus (laipsnius), tarp skaičiaus ir vieneto tarpas nepaliekiamas, pvz., 45°, o žymint temperatūrą – prieš Celsijaus laipsnio ženklą „°C“ tarpas taip pat paliekamas, pvz., 45 °C.

Taip pat pateikiami brūkšnių naudojimo ir rašymo tekste pavyzdžiai:

- ilgas brūkšnys be tarpų (,-“): IX–X a., 3–4, 1999–2000 m., Alytus–Kaunas;
- ilgas brūkšnys su tarpais (,, – “): birželio 18 d. – liepos 1 d., X a. pab. – XI a. pr.;
- trumpas brūkšnys be tarpų (,-“): 3-aisiais, pirkėjas-rémėjas, fizikinės-mechaninės, Petraitienė–Varnaitė.

Lygtys darbe numeruojamos arabiškais skaitmenimis neparyškintu šriftu lapo dešinėje pusėje, lenktiniuose skliaustuose. Lygties numeri sudaro skyriaus ir lygties tame skyriuje eilės numeriai, atskirti tašku. Lygtis darbe galima numeruoti ir ištisai, nenurodant skyriaus numerio. Prieš lygtis ir po simbolių paaiškinimų paliekamas vienos eilutės tarpas. Prieš rašant lygtį nurodomas literatūros šaltinis.

Lygties aprašymo pavyzdys pateiktas E priede.

3.5. Grafinė dalis

Visi grafinės dalies brėžiniai (schemas) braižomi naudojant specialiai tam skirtą kompiuterinę programą. Brėžiniuose, be grafinio vaizdo, įvertinus brėžinio paskirtį, standartų reikalavimus, turi būti pateikta visa papildoma informacija: techninės charakteristikos, įrenginių, mazgų ar detalių specifikacija, patalpų eksplikacija, žymėjimai ir pan. Taip pat privalu laikytis vaizdų, pjūvių ir lūžių bei matmenų vaizdavimo taisyklių, detalių ir jų elementų standartų žymėjimo, linijų storio ir panašių reikalavimų. Brėžinys turi išsamiai vaizduoti objektą, technologinį procesą ar schemą.

Pagrindiniai brėžinio užrašai rašomi kampinėje įrašų lentelėje, ji braižoma kiekvieno lapo apatiniajame dešiniajame kampe ir pasirašoma baigiamojos darbo autoriaus, vadovo ir recenzento.

4. BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMOJO DARBO GYNIMAS

Bakalauro baigiamieji darbai pirmiausia ginami institute, atviro instituto posėdžio metu. Instituto posėdis skelbiamas ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas iki viešo gynimo. Studentas gynimui pateikia baigiamojos darbo aiškinamąjį raštą, brėžinius, pristato darbą ir atsako į klausimus. Instituto dėstytojai, atsižvelgdami į darbo ir brėžinių atlikimo, įforminimo ir pristatymo kokybę, formalijų reikalavimų atitikimą bei atsakymus į klausimus, įvertina darbą 10 balų sistema. Viešai leidžiami ginti tik institute apginti ir teigiamai įvertinti (nuo 5 iki 10 balų) baigiamieji darbai. Instituto išvada apie leidimą darbą viešai ginti ir įvertinimas įrašomas užduoties lapo apačioje ir patvirtinama direktoriaus parašu. Leisti viešai ginti darbai įrišami, galutinai apiforminami (baigiamojos darbo autorius pasirašo ant titulinio lapo, darbo užduoties, o aiškinamojo teksto pabaigoje po išvadomis. Darbo vadovas pasirašo ant darbo titulinio lapo ir užduoties. Instituto direktorius pasirašo ant darbo užduoties. Darbo pabaigoje įklijuojamas vokas, įdedama skaitmeninė laikmena) ir pateikiami recenzentui iki viešojo gynimo likus ne mažiau kaip 3 darbo dienoms. Recenzentai, vertindami darbus, privalo vadovautis bendrais darbo vertinimo kriterijais: darbo temos ir turinio atitikimu, darbo ir brėžinių atlikimo kokybe, išvadų (pasiūlymų, rekomendacijų) pagrįstumu, darbo techniniu įforminimu, kalbos taisyklingumu. Recenzentas parašo recenziją, įvertina pažymiu ir pasirašo ant darbo titulinio lapo (recenzija įdedama į voką). Recenzento vertinimas pažymiu bakalauro baigiamojos darbo galutiniame vertinime skaičiuojamas koeficientu 0,15, recenzento skyrimas derinamas su instituto direktoriumi, kuriamo darbas ginamas. Baigiamieji darbai turi būti baigtai recenzuoti ne vėliau kaip 1 diena iki viešojo gynimo ir grąžinami kartu su recenzija darbo autorui. Viešajam gynimui teikiamas darbas pristatomas Baigiamujų darbų vertinimo komisijai likus ne mažiau kaip vienai valandai iki jos posėdžio pradžios.

Viešasis bakalauro baigiamojos darbo gynimas vyksta viešame Baigiamujų darbų vertinimo komisijos posėdyje. Baigiamujų darbų vertinimo komisija gali dirbti, jei posėdyje dalyvauja daugiau kaip pusė jos narių. Dekanatas kiekvienam Baigiamujų darbų komisijos nariui pateikia informaciją apie studento studijų rezultatus, baigiamujų darbų gynimo institute ir recenzentų įvertinimą.

Bakalauro baigiamujų darbų pristatymo Baigiamujų darbų vertinimo komisijai tvarka:

- Baigiamujų darbų vertinimo komisijos pirmininkas pristato baigiamojos darbo autorui ir

suteikia jam žodį pranešimui;

- autorius pristato savo darbą, pranešimo trukmė – 7...10 min;
- pranešėjui pateikiami klausimai. Klausimus pateikia Baigiamujų darbų vertinimo komisija, taip pat kiti posėdžio dalyviai. Pranešėjas atsako į klausimus;
- recenzentas perskaito recenziją. Jei jis dėl objektyvių priežasčių nedalyvauja, tai instituto, iš kurio buvo paskirtas recenzentas, atstovas perskaito recenziją ir paskelbia įvertinimą;
- pranešėjas atsako į recenzento pastabas ar klausimus (jei jų yra);
- komisijos pirmininko nuožiūra, gali būti suteikiama teisė kalbėti vadovui ir kitiems posėdžio dalyviams;
- posėdžio pabaigoje Baigiamujų darbų vertinimo komisija uždarame pasitarime aptaria gintus baigiamuosius darbus ir juos įvertina;
- Baigiamujų darbų vertinimo komisijos pirmininkas viešai, dalyvaujant komisijos nariams ir kitiems posėdžio dalyviams, skelbia darbų įvertinimo rezultatus. Apie galutinį viešojo gynimo baigiamojo darbo įvertinimą pažymiu informuoja kiekvieną asmeniškai. Neigiamai įvertintus baigiamuosius darbus leidžiama ginti iš naujo po vienerių metų.

5. REKOMENDACIJOS BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO PRISTATYMO PRANEŠIMO RENGIMUI

5.1. Pranešimo planas

Pranešime turėtų būti tokios dalys:

- 1) prisistatymas;
- 2) temos aktualumo ir darbo tikslų pateikimas;
- 3) medžiagos dėstymas;
- 4) išvados.

Prisistatydamas studentas turėtų kreiptis į komisiją, pavyzdžiui, „Gerbiamoji komisija, pateikiu savo parengtą darbą, kurio tema „.....“ ir t. t. Rekomenduojama pasakyti, kas yra darbo vadovas, recenzentas, kokiame institute darbas atliktas.

Pateikiant temos aktualumą ir darbo tikslą reikėtų išryškinti temos svarbą, kokios problemos neišsprestos, koks darbo tikslas ir kaip jo buvo siekiama, t. y. kokie buvo uždaviniai siekiant numatyto tikslų.

Dėstydamas medžiagą, pranešėjas turėtų trumpai apibūdinti, kas buvo analizuojama informacijos šaltinių analizės skyriuje, kokios analizės išvados ir kokia buvo projektavimo programa. Paskui pateikiami pagrindiniai projektinių skaičiavimų rezultatai, labai trumpai aptariamas rezultatų vertinimas.

Pranešimas baigiamas pateikiant išvadas ir jas apibendrinant.

Bendra pranešimo trukmė neturėtų viršyti 10 min.

5.2. Demonstracinės priemonės

Naudojantis kompiuterinėmis programomis („Power Point“, „Media Player“ ir kt.) rekomenduojama parengti švieslapius, kurie pranešimo metu pateikiami ekrane. Pirmas švieslapis turėtų būti skirtas prisistatymo informacijai, antras – problemos ir darbo tikslų pateikimui, trečias ir kiti – medžiagos dėstymui bei išvadoms.

Pristatant projektinių skaičiavimų rezultatus grafinės dalies brėžiniai pateikiami švieslapiuose.

Igyvendinant koronaviruso prevencijos priemones, vadovautis VDU baigiamųjų darbų pasiruošimo ir organizavimo gynimui nuotoliniu būdu eigos schema. Sekite informaciją fakulteto tinklapyje <https://zua.vdu.lt/fakultetai/zemes-ukio-inzinerijos-fakultetas/studentams/baigiamieji-darbai-egzaminai/>.

INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. ŠARLAUSKIENĖ, L. 2014. *Studijų rašto darbų informinimo bendrieji metodiniai patarimai ASU studentams*. [interaktyvus]. Akademija [žiūrėta 2015-02-07]. Prieiga per internetą: <http://dspace.lzuu.lt/handle/1/3061>
2. ŠARLAUSKIENĖ, L. 2014. *Bibliografinių nuorodų ir literatūros sąrašų sudarymas*: metodiniai patarimai. Akademija, Kauno r.: Aleksandro Stulginskio universiteto Leidybos centras.
3. LST ISO 690:2002. *Dokumentai. Bibliografinės nuorodos. Turinys, forma ir sandara* (tapatus ISO 690:1987). Vilnius: Lietuvos standartizacijos departamentas.
4. LST ISO 690:1999. *Informacija ir dokumentai. Bibliografinės nuorodos. 2-oji dalis. Elektroniniai dokumentai ir jų dalys*. Vilnius: Lietuvos standartizacijos departamentas.
5. LST ISO 10209-1:2005. *Techniniai gaminių dokumentai. Terminai ir apibrėžtys. 1 dalis. Bendrieji techninių brėžinių ir jų tipų terminai*. Vilnius: Lietuvos standartizacijos departamentas.
6. LST EN ISO 7200:2005. *Techniniai gaminių dokumentai. Duomenų laukai pagrindinėse įrašų lentelėse ir dokumentų antraštėse*. Vilnius: Lietuvos standartizacijos departamentas.

PRIEDAI

- A priedas.** Antraštinio lapo formos pavyzdys
- B priedas.** Bakalauro baigiamojo darbo užduoties formos pavyzdys
- C priedas.** Bakalauro baigiamojo darbo santraukos formos pavyzdys
- D priedas.** Informacijos šaltinių bibliografinio aprašymo pavyzdžiai
- E priedas.** Teksto iliustravimo pavyzdžiai
- F priedas.** Reikalavimai grafinei daliai

A priedas

Antraštinio lapo formos pavyzdys

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJA

> 6 pt

(Times New Roman, 12 pt, Bold)

ŽEMĖS ŪKIO INŽINERIJOS FAKULTETAS

> 6 pt

(Times New Roman, 12 pt)

Žemės ūkio inžinerijos ir saugos institutas

(Times New Roman, 12 pt)

BAIGIAMOJO DARBO PAVADINIMAS

> 12 pt

(Times New Roman, 18 pt, Bold)

Bakalauro studijų baigiamasis darbas

> 6 pt

(Times New Roman, 14 pt)

Studijų programa: Žemės ūkio mechanikos inžinerija

(Times New Roman, 14 pt)

Autorius Juozas Juozaitis

> 12 pt

(Times New Roman, 12 pt)

Vadovas doc. Petras Petraitis

> 12 pt

(Times New Roman, 12 pt)

Recenzentas lekt. Jonas Jonynas

(Times New Roman, 12 pt)

Akademija, 2020

(Times New Roman, 12 pt)

B priedas

Bakalauro baigamojo darbo užduoties formos pavyzdys

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJA

Žemės ūkio inžinerijos fakultetas
Žemės ūkio inžinerijos ir saugos
institutas

Žemės ūkio mechanikos inžinerijos studijų
programa

BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO UŽDUOTIS

Studentas (-ė) **JUOZAS JUOZAITIS**

Tema: Rytinių ožiarūčių nuėmimo sėkloms technologija

Aiškinamojo rašto turinys: SANTRAUKA (lietuvių ir užsienio k.). TURINYS. ĮVADAS. 1. INFORMACIJOS ŠALTINIŲ ANALIZĖ. 1.1. Rytiniai ožiarūčiai. 1.2. Rytinių ožiarūčių auginimas sėklai. 1.3. Sėklų derliaus nuėmimo technologija. 1.4. Kombainų valytuvų apžvalga. 1.5. Patentinė nuokulų parentuvų apžvalga. 1.6. Informacijos šaltinių analizės apibendrinimas 2. PROJEKTINIS SKYRIUS. 2.1. Projektuojamo nuokulų parentuvo schemas pagrindimas. 2.2. Nuokulų parentuvo skaičiavimai. 2.3. Nuokulų parentuvo eksploatacija. 2.3. Ekonominis valytuvo vertinimas. IŠVADOS. INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.

Grafinė dalis: du A1 formato brėžiniai, kuriuose pateikiamas bendras nuokulų parentuvo vaizdas ir skaičiuotų detalių darbo brėžiniai.

Darbų kalendorinis planas:

Etapai	Terminai
Literatūros apžvalga	2020 ....
Projektinė dalis	2020 ....
Rezultatų vertinimas	2020 ....
Grafinė dalis	2020 ....

Darbo baigimo terminas 2020 m. gegužės .... d.

C priedas

Bakalauro baigamojo darbo santraukos formos pavyzdys

Santraukos pavyzdys lietuvių k. ①

Juozaitis J. Rapsų sėklų nuėmimo technologija: Žemės ūkio mechanikos inžinerijos studijų programos bakalauro baigiamasis darbas / vadovas doc. dr. P. Petraitis; Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademija, Žemės ūkio inžinerijos fakultetas, Žemės ūkio inžinerijos ir saugos institutas. – Akademija, 2020. – 39 p.

SANTRAUKA

Toliau rašomas tekstas lietuvių kalba, kuriame apibendrinta darbo apimtis (puslapių, lentelių, paveikslų, naudotų informacijos šaltinių skaičius, brėžinių formatas ir kiekis), paaiškintas ir nurodytas darbo tikslas ir sprendžiamų klausimų aktualumas, nagrinėjamas objektas ir atliliki darbai, vienu arba dviem sakiniais pateikiami svarbiausi sprendiniai (darbo išvados) ir gauti rezultatai, reikšminiai žodžiai (iki 8 žodžių). Santraukos apimtis ne mažesnė kaip 150 žodžių, bet ne didesnė kaip 1 puslapis.

Santraukos pavyzdys užsienio (anglų) k. ① ②

Juozaitis J. Oilseed Rape Harvesting Technology: Bachelor Thesis in study programme Agricultural Mechanical Engineering / scientific adviser: assoc. prof. dr. P. Petraitis; Institute of Agricultural Engineering and Safety, Faculty of Agricultural Engineering, Vytautas Magnus University Agriculture Academy. – Akademija, 2020. – 39 p.

SUMMARY

Toliau rašomas santraukos lietuvių kalba vertimas.

Pastabos:

- ① baigiamojo darbo santraukos lietuvių ir užsienio kalbomis pateikiamos atskiruose puslapiuose;
- ② santrauka užsienio kalba gali būti pateikama anglų, vokiečių, prancūzų, ispanų arba rusų kalbomis.

D priedas

Informacijos šaltinių bibliografinio aprašymo pavyzdžiai

Knygos ①

1. KIRKA, A. 2009. *Hidrostatinių pavarų parametru skaičiavimas: mokomoji knyga*. Akademija, Kauno r.: Lietuvos žemės ūkio universiteto Leidybos centras.
2. BRAŽIŪNAS, A.J. 2009 *Mašinų gamybos technologijos pagrindai: vadovėlis aukštujų mokyklų studentams*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
3. TICKOO, S. 2010. *Solid Edge ST2 for Designers. CADCIM Technologies*.
4. JANULEVIČIUS, A.; PUPINIS, G. 2012. *Ratinių mašinų teorijos pagrindai: mokomoji knyga*. Akademija, Kauno r.: Aleksandro Stulginskio universitetas.
5. DOROŠEVAS, V. VYŠNIAUSKIENĖ, Ž. 2007. *Trumpas teorinės mechanikos kursas: vadovėlis*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
6. *Lietuvos kaimo ateitis. Žalioji knyga*. 2010. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

Moksliiniai straipsniai, disertacijos ①

7. LABECKAS, G.; SLAVINSKAS, S.; VILUTIENĖ, V.; KANAPKIENĖ, I. 2014. Dependency of the Autoignition Delay, Combustion and Exhaust Emissions of a Diesel Engine on the Cetane Number of Aviation-Turbine Jp-8 Fuel. *Agricultural engineering = Žemės ūkio inžinerija*, nr. 46(1), p. 23–39.
8. ZASČIURINSKAITĖ, E.; VOLKAVIČIŪTĖ, Ž.; ZVICEVIČIUS, E. 2014. Šviežių topinambų gumbų laikymo technologijų palyginimas. *Agroinžinerija ir energetika*: ASU Žemės ūkio inžinerijos fakulteto mokslo populiarinimo ir gamybos žurnalas , nr. 19, p. 3-7.
9. KAVOLYNAS, A.; NAVICKAS, K.; VAICKELIONIS, E. 2012. Saulės energijos naudojimo galimybės automatinės telekomunikacijų stoties mikroklimato sistemoje. *Šilumos energetika ir technologijos - 2012* : konferencijos pranešimų medžiaga, 2012, vasario 2, 3 d. / Kauno technologijos universitetas, Lietuvos energetikos institutas, Lietuvos šiluminės p. 31-34.
10. BAGDONIENĖ, I. *Amoniako emisija iš galvijų mešlo kintančių mikroklimato veiksnių aplinkoje*: daktaro disertacija : technologijos mokslai, aplinkos inžinerija (04T) Akademija, [Kauno r.].

Žurnalai ir laikraščiai ①

11. ŠPOKAS, L. 2014. Javų kombainų konstrukcijos naujovės. *Mano ūkis*, nr.8, p. 65–70.
12. FEIZIENĖ, D.; FEIZA, D. 2010. Žemės dirbimo įtaka dirvožemio tausojimui. *Mano ūkis*, nr. 3, p. 7–9.
13. Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategija. 2010. *Valstybės žinios*, nr. 73-3725.
14. JANUŠAUSKAS, R. 1998. Geresnės nuomonės apie kaimynus ne tik Briuselis. *Verslo žinios*, birželio 24, p. 7.

Standartai ①

15. LST ISO 690: 2002. *Dokumentai. Bibliografinės nuorodos. Turinys, forma ir sandara* (tapatus ISO 690:1987). Vilnius: Lietuvos standartizacijos departamentas.
16. LST EN ISO 9000:2007. *Kokybės vadybos sistemos. Pagrindai ir aiškinamasis žodynas (ISO 9000:2005) = Quality management systems. Fundamentals and vocabulary (ISO 9000:2005)*. Vilnius: Lietuvos standartizacijos departamentas.
17. LST EN 14214:2008+A1:2010. *Automobiliniai degalai. Riebalų rūgščių metilesteriai (RRME), skirti dyzeliniams varikliams. Reikalavimai ir tyrimo metodai* (tapatus EN 14214:2008+A1:2009). Vilnius: Lietuvos standartizacijos departamentas.

Statistinės informacijos šaltiniai

18. Pagrindiniai žemės ūkio produkcijos gamybos rodikliai. 2014. Iš *Lietuvos statistikos metraštis*. Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas, p. 606-621.
19. Output of the agricultural industry – basic and producer prices. 2014. *EUROSTAT* [interaktyvus], [žiūrėta 2014-11-20]. Prieiga per internetą: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tag00102&plugin=1>>.

Elektroniniai šaltiniai aprašomi pagal spausdintų publikacijų taisykles, pridedant apraše laikmenos rūšį, žiūrėjimo internete datą ir interneto adresą:

Elektroninė knyga

20. BLEIZGYS, R.; ČÈSNA, J. 2012. *Gyvulininkystės technologijų inžinerija: mokomoji knyga* [interaktyvus]. Akademija (Kauno r.): Aleksandro Stulginskio universiteto Leidybos centras, [žiūrėta 2015-02-10]. Prieiga per internetą: <<http://dspace.lzuu.lt/handle/1/2028>>.

Straipsnis iš elektroninio mokslinio žurnalo

21. ABALIKŠTIENĖ, E.; ALEKNAVIČIUS, P. 2013. Žemės ūkio paskirties žemės naudojimo tendencijos nenašių žemių savivaldybėse. *Žemės ūkio mokslai* [interaktyvus], nr. 20, t. 3, p. 159–169 [žiūrėta 2014-02-10]. Prieiga per internetą: <<http://dx.doi.org/10.6001/zemesukiomokslai.v20i3.2739>>.

Straipsnis iš elektroninės knygos

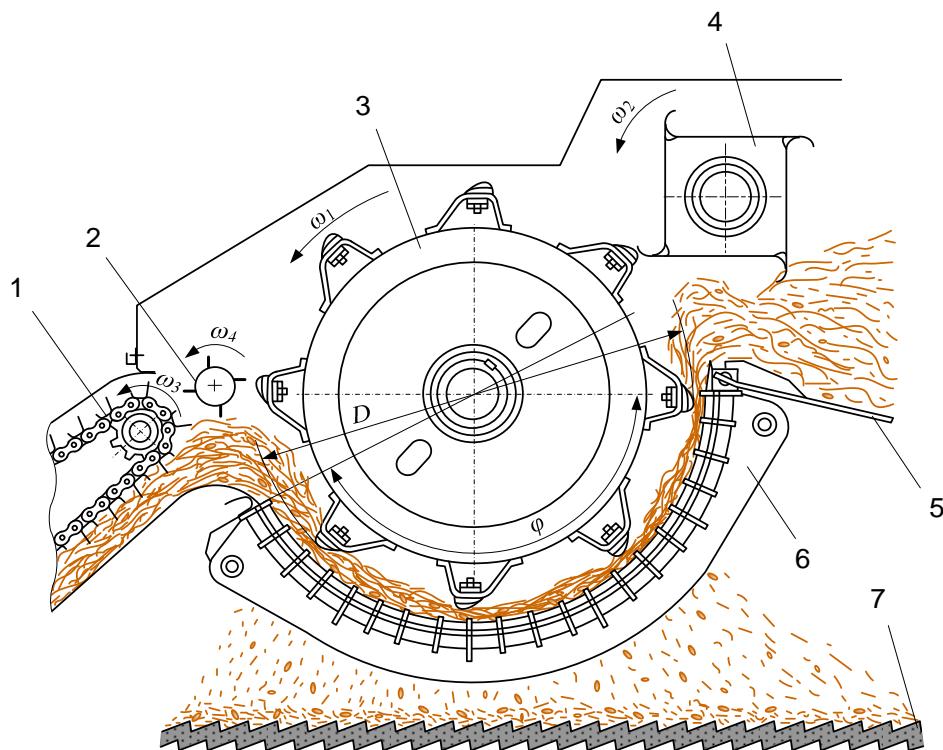
22. MULDER, C.; et al. 2013. Chapter Two - Connecting the Green and Brown Worlds: Allometric and Stoichiometric Predictability of Above- and Below-Ground Networks. In *Advances in Ecological Research* [interaktyvus] Academic Press, vol. 49, p. 69–175 [žiūrėta 2014-02-10]. Prieiga per internetą: <<http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-12-420002-9.00002-0>>

① **Pastaba:** sudarant naudotų informacijos šaltinių sąrašą, atskirai išskirti punktus („Knygos“, „Moksliniai straipsniai, disertacijos“, „Žurnalai ir laikraščiai“ ir t. t.) ir pagal juos suskirstyti informacinius šaltinius nereikia.

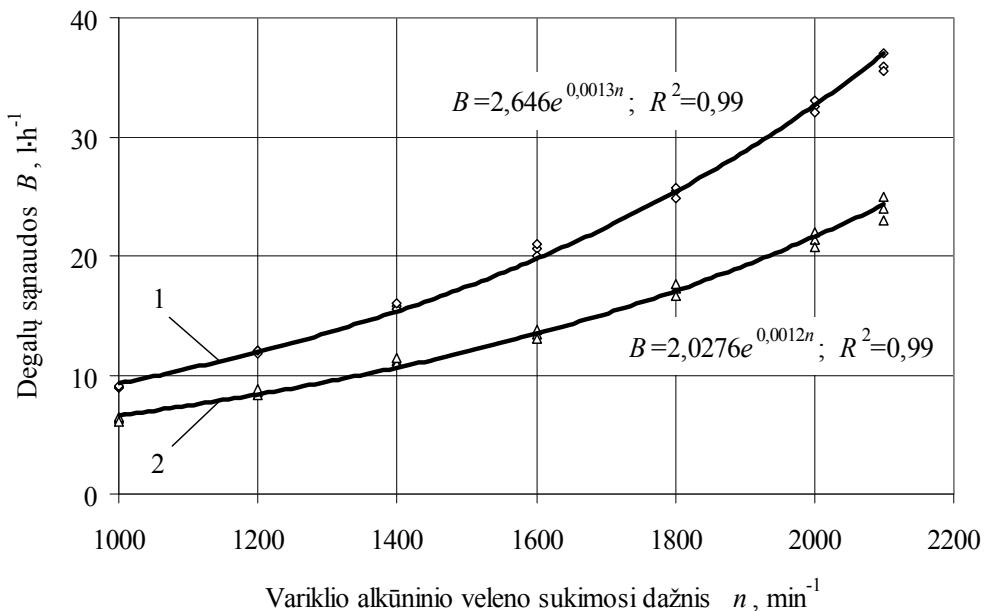
Lentelės aprašymo pavyzdys

2.1 lentelė. Šlifuoto plieno 65G paviršiaus abrazyvo terpės poveikio laiko įtaka mikrokiečiui

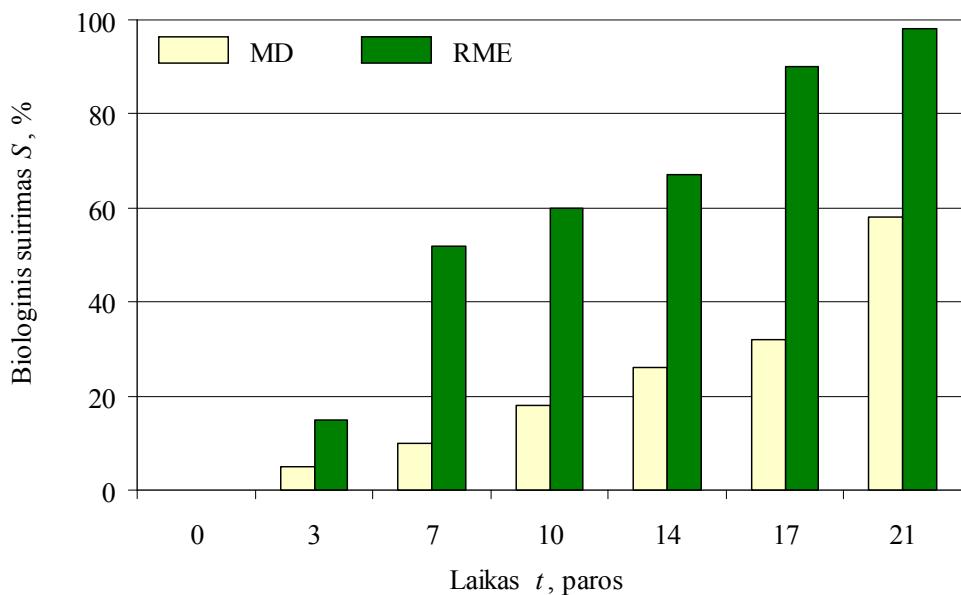
Identoriaus apkrova Q , N	Abrazyvo terpės poveikio laikas τ , h			Vidutinis mikrokietis HV , MPa
	0	20	120	
0,2	4580	4150	6950	5230
0,5	5320	8400	7700	7140

Paveikslų aprašymo pavyzdžiai

1.1 pav. Javų kombaino kūlimo-separavimo įrenginio schema: 1 – javų tiekimo nuožulnusis transporteris; 2 – priėmimo būgnas; 3 – kūlimo būgnas; 4 – atmušimo būgnas; 5 – virbaliniai ardeliai; 6 – ardelinis pobūgnis; 7 – kratomoji lenta; D – kūlimo būgno skersmuo; ω_1 – kūlimo būgno kampinis greitis; ω_2 – atmušimo būgno kampinis greitis; ω_3 – nuožulniojo transporterio veleno kampinis greitis; ω_4 – priėmimo būgno kampinis greitis; φ – pobūgnio gaubimo kampus

1.2 pav. Javų kombaino valandinių degalų sąnaudų B kaita priklausomai nuo variklio alkūninio veleno sukimosi dažnio n : 1 – kai ijjungtos pjaunamosios, kuliamosios ir šiaudų smulkintuvu pavaros; 2 – kai visos technologinės pavaros išjungtos

1.3 pav. Mineralinio dyzelino MD ir rapsų aliejaus metilesterių RME biologinio suirimo dinamika

Formulių aprašymo ir numeravimo pavyzdys

Dinaminės trinties koeficientas tarp plokštumos ir ja judančios medžiagos f_d apskaičiuojamas lygtimi (Literatūros šaltinis, 2000):

$$f_d = \operatorname{tg} \beta - \frac{2S}{gt^2 \cos \beta}, \quad (1.1)$$

čia β – plokštumos kampus su horizontale, °;

S – medžiagos judėjimo kelias, m;

g – laisvojo kritimo pagreitis, $\text{m}\cdot\text{s}^{-2}$;

t – medžiagos judėjimo laikas, s.

Grafinės dalias dokumentų tipai

Bakalauro baigiamojo darbo grafinę dalį sudaro *grafiniai* (brėžiniai, schemas) ir *rašytiniai* (specifikacija ir kt.) dokumentai, kurie atskirai arba kartu su kitais dokumentais išsamiai nusako ir pateikia techninę informaciją apie technologinį procesą, valdymo schemą ar objektą, jo konstrukciją, gamybos, tikrinimo, priemimo, naudojimo ir taisymo duomenis.

Grafiniai dokumentai pagal tipą, išskyrus detalių brėžinius ir schemas, turi savo kodą (1 lentelė).

1 lentelė. Konstrukcijos dokumento tipas ir jo kodas

Konstrukcijos dokumento tipas	Kodas
Eskizas	EB
Pirminis brėžinys	PB
Teorinis brėžinys	TB
Gabaritinis brėžinys	GB
Montavimo brėžinys	MB
Elektros įrenginių montavimo brėžinys	ME
Detalusis brėžinys	DB
Surinkimo brėžinys	SB
Bendrasis surinkimo brėžinys	BS
Detalės brėžinys	
Schema	
Specifikacija	

Eskizas – tai konstrukcijos dokumentas, kuriame pateiki principinių konstrukcinių sprendimų duomenys, iš jų galima sužinoti apie projektuojamą gaminio sandarą, darbo principą, pagrindinius parametrus. Eskizas – paprastai ranka, nebūtinai tam tikru masteliu atliktas brėžinys.

Pirminis brėžinys – brėžinys, kuris yra pagrindas galutiniams sprendimams priimti, diskutuoti suinteresuotoms pusėms. Projektuojant sudėtingus gaminius, jų kūrimo procese gali dalyvauti dizaineriai, ergonomikos ir kiti specialistai. Šiuo atveju, remdamasis pradine projektavimo užduotimi, autorius (konstruktoriaus) parengia *pirminį* brėžinį, kuris yra pagrindas atliekant detalius konstrukcijų, dizaino ir ergonomikos projektus.

Teorinis brėžinys – dokumentas, kuriame nurodoma gaminio geometrinė forma (kontūrai) ir jo sudėtinių dalių koordinatės.

Gabaritinis brėžinys – dokumentas, kuriame pavaizduotas gaminio kontūrų (supaprastintų) atvaizdas, gabaritiniai matmenys ir masė, reikalingi pakavimo, vežimo, išdėstymo ir prijungimo tikslams.

Montavimo brėžinys – dokumentas, kuriame pavaizduotas elemento kontūrų (supaprastintų) atvaizdas ir būtina informacija apie šio elemento montavimą prie atitinkamų konstrukcijų ar su juo susijusių kitų elementų. Montavimo brėžiniai yra ir pamatų brėžiniai, kuriuose vaizduojama, kaip statyti ar išdėstyti atskirus elementus.

Elektros įrenginių montavimo brėžinys – dokumentas, kuriame pateikiama duomenys, reikalingi elektros įrenginiams montuoti.

Detalusis brėžinys – dokumentas, kuriame vaizduojamos konstrukcijos ar elemento detalės, paprastai *padidintos*, pateikiama informacija apie jų formą ir konstrukciją, surinkimą ir jungtis. Detalusis brėžinys yra gaminio sudėtinių dalių projektavimo bazė, pagrindas rengti surinkimo ir detalių darbo brėžinius. Šiame brėžinyje pateikiamas pakankamas vaizdų, pjūvių, kirtimų ir iškeltinių (padidintų) elementų kiekis; gabaritiniai, prijungimo ir sujungimo, elementų tarpusavio padėties matmenys; sudėtinių dalių pavadinimai ir kiekis; gaminui keliami techniniai reikalavimai; maksimaliai taikomi detalių supaprastinti vaizdai.

Surinkimo brėžinys – pagrindinis darbo dokumentas, kuriuo remiantis surenkamas gaminys arba atskiras mazgas. Jame parodoma *didelės grupės* surenkamųjų detalių tarpusavio padėtis ir (arba) forma, kiti duomenys, kurių reikia šį surinkimo vienetą surinkti (pagaminti) bei patikrinti.

Bendrasis surinkimo brėžinys – dokumentas, kuriame vaizduojami *visi* baigto gaminio elementai, detalės ir jų grupės, pagrindinių sudedamujų dalių ryšys; matyti gaminio veikimo principas. Bendrasis surinkimo brėžinys braižomas, kai gaminį sudaro pagal skirtingus surinkimo brėžinius surinktos detalių grupės (mazgai).

Detalės brėžinys – dokumentas, kuriame yra detalės (neišardomo vieneto) atvaizdas ir visa informacija, norint ją pagaminti ir patikrinti.

Schema – grafinis dokumentas, kuriame sutartiniais ženklais ir žymenimis pavaizduotos sudėtinės gaminio dalys ir jų tarpusavio ryšys, neparodant gaminio konstrukcijos (kinematicinės, hidraulinės ir pneumatinės, elektrinės schemas).

Sudėtinių dalių sąrašas (specifikacija) – viso junginio ar jo dalies elementų sąrašas arba detalizuotų ir brėžinyje pateiktų detalių sąrašas.

Grafinės dalies dokumentų pagrindinė įrašų lentelė

Grafinės dalies dokumentas privalo turėti pagrindinę įrašų lentelę (štampą). Pagrindinė įrašų lentelė, kuri bražoma kiekvieno dokumento formato lapo apatiniaame dešiniajame kampe, yra šio dokumento pagrindinis atpažinimo simbolis.

Visas lentelės plotis yra 180 mm pritaikant A4 formato lapui su 20 mm kairiaja ir 10 mm kitomis paraštėmis. Tokia pati pagrindinė įrašų lentelė yra vartojama visuose lapų formatuose. Pagrindinėms įrašų lentelėms keliami reikalavimai pateikti LST EN ISO 7200:2005.

Rekomenduojamų pagrindinių įrašų lentelių formos ir matmenys pateikti 1 ir 2 pav.

Schemas tipo dokumento lapo pagrindinės įrašų lentelės forma, jos atskirų skilčių ir eilucių matmenys pateikti 1 pav.

Atsakinga žinynba IS	Vadovas Jonas Jonaitis	Dokumento tipas Schema	Dokumento statusas Tvirtinamas
Savininkas VDU ŽŪA	Rengė Petras Petraitis	Antraštė Dvikrypčio hidraulinio cilindro prijungimo schema	BD IFIS 20 04 11
	Recenzentas Antanas Antanaitis	(3)	Laida A Data 2020-02-13 Kalba It. Lapas 1
30	45	10 20 50 10	
		180	

1 pav. Pagrindinė įrašų lentelė schemas tipo grafinės dalies dokumente

Visų kitų grafinės dalies dokumentų (išskyrus specifikaciją) pagrindinės įrašų lentelės forma, jos atskirų skilčių ir eilucių matmenys pateikti 2 pav. Ši lentelė viršuje turi papildomą eilutę su papildomai informacijai (projekcijų metodo simboliu, medžiagos žymėjimu, masteliu ir kt.) skirtais laukais.

Atsakinga žinynba IS	Vadovas Jonas Jonaitis	Dokumento tipas Detalės brėžinys	Dokumento statusas Tvirtinamas
Savininkas VDU ŽŪA	Rengė Petras Petraitis	Antraštė Laikiklis	BD IFIS 20 04 11
	Recenzentas Antanas Antanaitis	(3)	Laida A Data 2020-02-13 Kalba It. Lapas 1
20 35 45	10 20 50 10	10 20 50 10	
20	40	10	
		180	

2 pav. Pagrindinė įrašų lentelė brėžinio tipo grafinės dalies dokumente

Pagrindinės įrašų lentelės įrašai turi atitikti LST ISO 3098-1:1996, LST EN ISO 3098-5:2000 reikalavimus. Lentelė užpildoma *Arial Baltic Italic* šriftu. Skilčių pavadinimai, pvz., „*Atsakinga žinyba*“, „*Vadovas*“ ir kt., rašomi 2 mm, skiltys ①, ④ ir ⑤ – 3,5 mm, brėžinio pavadinimas (antraštė) ③ – 3,5 mm, atpažinimo kodas ⑥ – 3,5 mm, *VDU ŽŪA* ② – 4 mm dydžio šriftu.

Pagrindinės įrašų lentelės duomenų laukuose pateikiama informacija:

- **Atsakinga žinyba** ① – instituto, kuriamė ruoštas dokumentas, dviejų simbolių santrumpa, pvz.: „*Žemės ūkio inžinerijos ir saugos institutas*“ – *IS*; „*Jėgos ir transporto mašinų inžinerijos institutas*“ – *JT*; „*Energetikos ir biotechnologijų inžinerijos institutas*“ – *EB*.
- **Savininkas** ② – dokumento juridinio savininko (universiteto) pavadinimo santrumpa, pvz., „*Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademija*“ – *VDU ŽŪA*.
- **Antraštė** ③ – nurodo dokumento turinį, pvz.: „*Irenginių išdėstymo schema*“; „*Vamzdžių spaustuvės*“; „*Laistymo įrenginys*“; „*Mova*“ ir kt. Antraštė gali turėti papildomą informaciją, pvz.: „*Vamzdžių spaustuvės. Sukomplektuota su rėmu*“. Pastaba: santrumpą reikėtų vengti.
- **Dokumento tipas** ④ – nurodoma dokumento paskirtis, atsižvelgiant į jo informacijos turinį ir dokumento pateikimo formą (1 lentelė), pvz.: „*Bendrojo vaizdo brėžinys*“, „*Detalės brėžinys*“ ir kt.
- **Dokumento statusas** ⑤ – nurodoma dokumento būvio padėtis. Statusas žymimas taip: „*Rengiamas*“, „*Tvirtinamas*“, „*Ivykdytas*“, „*Negaliojantis*“. Bakalauro baigiamajame darbe, diplominame projekte dokumento statusas gali būti „*Ivykdytas*“. Studijų mokomuosiouose darbuose ir projektuose – „*Negaliojantis*“.
- Lentelės laukas ⑥ skiriamas dokumento **atpažinimo numeriui** (3 pav.):
  - a) pirmųjų dviejų raidžių žyma *DP* – diplominiam projektui; *BD* – bakalauro baigiamajam darui; *KP* – kursiniams projektui; *ND* – namų darui;
  - b) instituto atpažinimo santrumpa: *IFIS*; *IFJT* arba *IFEB*;
  - c) studijų modulio numeris (2 ar 3 ženklai) pagal studijų programas, pvz., 207 (rašoma *tik* kursiniame projekte ir kursiniame darbe). Baigiamajame darbe jie nerašomi;
  - d) du paskutiniai kalendorinių metų skaičiai;
  - e) du nuliai (rašoma *tik* detaliajame ir bendrajame surinkimo brėžinyje);
  - f) dokumento tipo kodas (jeigu yra) (1 lentelė).

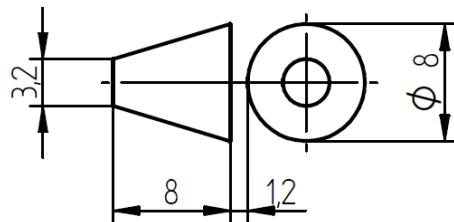
BD IFIS 207 08 00 DB
↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑
a b c d e f

3 pav. Dokumento atpažinimo numeris

Pastabos:

- surinkimo brėžinyje prieš dokumento tipo kodą rašomas detalių grupei (surinkimo vienetui) detaliajame ar surinkimo brėžinyje suteiktas žymuo (numeris), pvz.: *BD IFIS 08 03 SB*;
- detalės brėžinyje vietoje dokumento tipo kodo nurodomas detalės numeris (du ženklai), esantis surinkimo brėžinyje, pvz.: *BD IFIS 08 03 11*;
- jeigu darbe yra ir *DB*, ir *BS* brėžiniai, tai po detalės numerio skliausteliuose nurodomas brėžinio, iš kurio ta detalė yra, tipas, pvz.: *BD IFIS 08 03 11 (BS)*.

Konstrukcinio brėžinio pagrindinės įrašų lentelės (2 pav.) papildomoje viršutinėje eilutėje esantis gaminio vaizdavimo **projekcijų metodo grafinis simbolis** (4 pav.) atitinka vadinamąjį *pirmojo kampo projektavimo metodą*, kai gaminys, projektuojant jį į tris arba šešias kubo sienas, įsivaizduojamas esas tarp stebėtojo akies ir tam tikros projekcijų plokštumos (*europietiškasis metodas*).

4 pav. Projekcijų metodo grafinis simbolis brėžinių, nubraižytų europietiškuoju projektavimo metodu.

Sudėtinių dalių (specifikacijos) lentelės laukuose pateikiama informacija (5, 6 ir 7 pav.):

- Skiltyje „*Laida*“ nurodomas dokumento pateikimo variantas eilės tvarka, jis žymimas abécélės didžiosiomis raidėmis, pvz.: pirminis variantas – *A*, pataisytas (antrinis) – *B*; papildytas (koreguotas) – *C* ir t. t.
- Specifikacijos pagrindinės įrašų lentelės skiltyje „*Lapas*“ skaičius skaitiklyje nurodo lapo eiliškumo numerį, skaičius vardiklyje – bendrą lapų skaičių tam surinkimo vienetui.
- **Rašytinis dokumentas** – gaminio sudėtinių dalių (detalių) *sarašas (specifikacija)* (4, 5 ir 6 pav.) sudaromas kiekvienam junginiui, pavaizduotam surinkimo brėžinyje. Tai yra visų gaminijų sudarančių sudėtinių dalių (dokumentų, junginių, detalių, standartinių gaminių, medžiagų ir t. t.) sąrašas. Šių dalių pozicijų žymenos surinkimo brėžinyje turi atitikti priskirtų žymenų kiekvieną detalizuotą elementą.

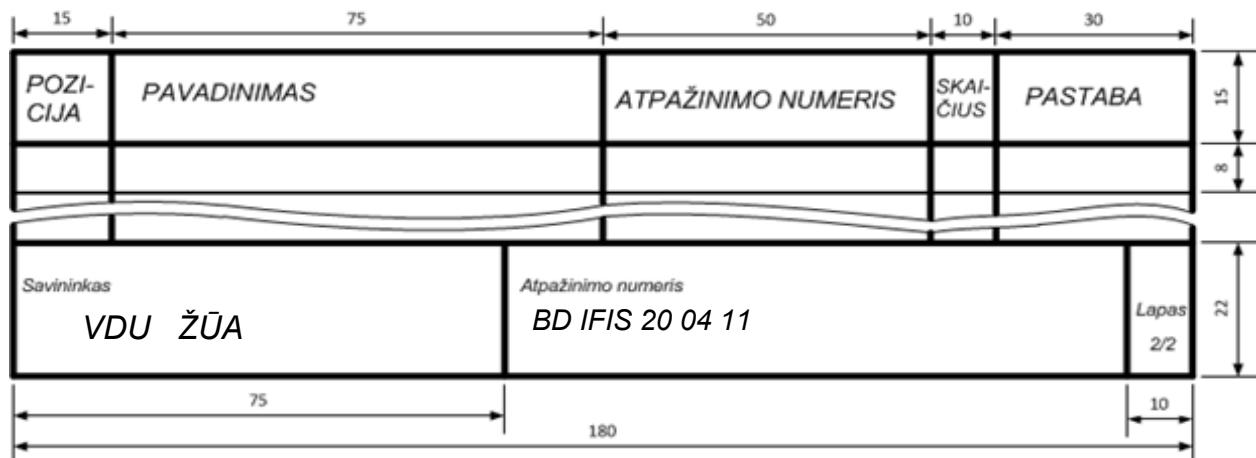
- Specifikacijos dalyje „**Dokumentai**“ (5 pav.) nurodomas surinkimo brėžinys, kuriam sudaroma specifikacija.
- Specifikacijos dalyje „**Junginiai**“ nurodomos gaminio sudėtinės dalys, pagamintos ir surinktos pagal skirtingus surinkimo brėžinius. Paprastai šioje dalyje pateikiami neardomai (suvirinti, lituoti ir t. t.) sujungti korpusai, sudėtingų gaminių (staklių, žemės ūkio mašinų) surinkimo vienetai, gaminami ir surenkami pagal skirtingus brėžinius.
- Dalyje „**Detalės**“ (5 pav.) pateikiamos visos gaminio nestandardinės, gaminamos detalės, neatsižvelgiant į tai, ar braižomi jų darbo brėžiniai. Jei nebraižomi, specifikacijoje papildomai pateikiami būtini parametrai – medžiaga, matmenys ir t. t.
- Specifikacijos dalyje „**Standartiniai gaminiai**“ (5 pav.) surašomas standartinės detalės ir gaminiai, kartu nurodant jų standartą.

Specifikacija gali būti atskiruose A4 formato lapuose (5, 6 pav.) arba surinkimo brėžinyje (6 pav.). Jei specifikacija yra atskirame lape, ji turi būti identifikuota tuo pačiu numeriu (brėžinio atpažinimo kodas) kaip ir surinkimo brėžinys, o įrašai daromi iš viršaus į apačią, skilčių pavadinimai – viršuje (5 ir 6 pav.). Specifikacijos lentelės kontūrai braižomi plačiaja ištisine linija (0,7 mm), o kiekviena eilutė atskiriama siauraja ištisine linija (0,25 mm). Rašyti rekomenduojama didžiosiomis raidėmis. Tuo atveju, kai gaminio sudėtinių dalių sąrašas sudaromas atskiruose A4 formato lapuose, šio sąrašo pirmasis lapas pateikiamas su 1 pav. parodyta pagrindine įrašų lentele (4 pav.), kitų lapų (specifikacijos tėsinio) lentelės forma pateikta 6 pav.

Brėžinyje pavaizduota specifikacija (6 pav.) turi būti orientuota kaip ir brėžinys. Ji gali būti sujungiama su pagrindine įrašų lentele. Jeigu specifikacija yra brėžinyje, įrašai daromi nuo apačios į viršų, skilčių pavadinimai – apačioje. Skiltis „**Atpažinimo numeris**“ keičiama skiltimi „**Medžiaga**“. Tuomet:

- Skiltyje „**Pozicija**“ pateikiamas pozicijos žymuo, t. y. specifikuoto gaminio sudėtinių dalių eilės numeriai kaip ir surinkimo brėžinyje.
- Skiltyje „**Pavadinimas**“ rašomas detalės (junginio) pavadinimas.
- Skiltyje „**Skaičius**“ nurodomas įrašytų į gaminio specifikaciją sudėtinių dalių skaičius.
- Skiltyje „**Pastaba**“ gali būti pateikiami į specifikaciją įrašytų gaminių, medžiagų ir dokumentų įvairūs duomenys, pavyzdžiui, nebraižomų detalių masė, medžiagos kietumas ir kt.

5 pav. Gaminio sudėtinių dalių (specifikacijos) lentelės pirmasis lapas

6 pav. Specifikacijos lentelės lapo tēsinys

7	Šešiakampė veržlė M16x1,5-8-A2A LST EN ISO 8673:2002			1	
6	Cilindrinių kaištis 8m6x50 LST EN ISO 2338:2001			1	
5	Poveržlė		Plienas C35 LST EN 10083-1:2006	1	HRC 28...32
4	Spyruoklė		Plienas 56 Si7 LST EN 10089:2003	1	
3	Jvorė		Plienas C105U LST EN ISO 4957:2003	1	HRC 58...64
2	Kotas		Plienas C105U LST EN ISO 4957:2003	1	HRC 58...64
1	Korpusas		Plienas C45 LST EN 10083-1:2006	1	HRC 28...32
POZICIJA	PAVADINIMAS		MEDŽIAGA	SKAIČIUS	PASTABA
IS	Byla, laikmena	Papildoma informacija	Medžiaga	Mastelis M 1:5	
①	Vadovas Jonas Jonaitis	Dokumento tipas Detalusis brėžinys	④	Dokumento statusas Įvykdytas	⑤
②	Rengė Petras Petraitis	Antraštė	③	BD IFIS 20 04 11	⑥
VDU ŽŪA	Recenzentas Antanas Antanaitis	Pasukamasis stovas		Laida 2020-01-23	Kalba lt. Lapas 1/3
180					

7 pav. Gaminio sudėtinių dalių (specifikacijos) lentelė surinkimo brėžinyje